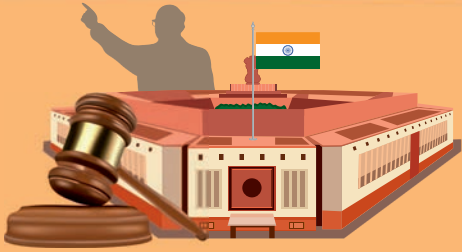

75
Years of
Constitution

ભારત રત્ન
ડૉ. બાબાસાહેબ
ભીમરાવ આંબેડકર
જીવનયાત્રા

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનચાત્રા

૧૪, એપ્રિલ, ૧૮૯૧ : સુબેદાર રામજી માલોજી સકપાલ અને ભીમાબાઈનું ચૌદમું સંતાન, ભીમરાવનો મહુ MHOW (મધ્યપ્રદેશ)સૈનિક છાવણીમાં જન્મ.

ડિસેમ્બર, ૧૮૯૬ : માતાની છત્રછાયા ગુમાવી.

૭ નવેમ્બર, ૧૯૦૦ : સતારા સરકારી વર્નાક્યુલર હાઈસ્કૂલમાં અંગ્રેજીના પ્રથમ વર્ગમાં પ્રવેશ. સ્વ. કૃષ્ણજી કેશવ આંબેડકર 'ગુરુજી'એ પોતાની અટક 'આંબેડકર' આપી.

ડિસેમ્બર, ૧૯૦૪ : મરાઠા હાઈસ્કૂલ (મુંબઈ)માં પ્રવેશ.

જાન્યુઆરી, ૧૯૦૫ : એલ્ફિસ્ટન હાઈસ્કૂલ (મુંબઈ)માં પ્રવેશ.

ડિસેમ્બર, ૧૯૦૭ : દાદા કૃષ્ણજી કેળુસકર તરફથી ભગવાન બુદ્ધનું જીવનચરિત્ર ભેટ. મેટ્રિક પરીક્ષા ઉત્તીર્ણ.

૭ જાન્યુઆરી, ૧૯૦૮ : મુંબઈની એલ્ફિસ્ટન કોલેજના પ્રિવિયસન વર્ગમાં પ્રવેશ.

એપ્રિલ, ૧૯૦૮ : ભીખુ ધોત્રે વલાંગકરની (મામાને ત્યાં મુંબઈમાં ઉછરેલી સુપુત્રી) રામી-રમા સાથે લગ્ન.

ડિસેમ્બર, ૧૯૧૨ : પ્રથમ પુત્ર યશવંતનો જન્મ (ભૈયાસાહેબ આંબેડકર તરીકે જાણીતા).

૬ જાન્યુઆરી, ૧૯૧૩ : અંગ્રેજી ફારસી વિષયો સાથે મુંબઈ યુનિવર્સિટીની ત્રીજા વર્ગમાં બી. એ.ની પરીક્ષા પાસ...

૨૨-૨૩ જાન્યુઆરી, ૧૯૧૩ : વડોદરા રાજ્યની નોકરી માટે આગમન (તા. ૧૫-૧-૧૯૧૩) ઓર્ડર, વડોદરા કાયદા કાઉન્સિલ ધારાસભામાં નિમણૂક તા. ૨૪ એપ્રિલ, ૧૯૧૩.

૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૩ : પિતા રામજી સકપાલનું અવસાન, નોકરીનો ત્યાગ.

ફેબ્રુઆરી, ૧૯૧૩ : દાદા કેળુસકર કૃષ્ણજી તથા રામચંદ્ર યાન્દ દ્વારા મહારાજા સયાજીરાવની મુંબઈમાં મુલાકાત.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

૪ એપ્રિલ, ૧૯૧૩ : વિદેશ ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે વડોદરા રાજ્યની શિષ્યવૃત્તિ મંજૂર.

૪ જૂન, ૧૯૧૩ : કરારપત્ર પર સહીઓ.

૧૨ જુલાઈ, ૧૯૧૩ : એસ. એસ. અકોના જહાજ દ્વારા (અમેરિકા) ન્યૂયોર્ક માટે પ્રસ્થાન.

૨૧ જુલાઈ, ૧૯૧૩ : સોમવારે સવારે ન્યૂયોર્કમાં પદાપર્ણ અને સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૩ના સત્ર માટે કોલંબિયા યુનિવર્સિટીમાં એમ.એ.ના (અર્થશાસ્ત્ર) વર્ગમાં પ્રવેશ.

૨ જૂન, ૧૯૧૫ : એમ.એ. (અર્થશાસ્ત્ર-સમાજશાસ્ત્ર)ની પદવી પ્રાપ્ત કરી અને પીએચ. ડી. માટે નોંધણી કરાવી.

૯ મે, ૧૯૧૬ : Prof. A. A. Golderwester. નૃવંશાસ્ત્રના સેમિનારમાં 'ભારતમાં જાતિઓ' એ વિષય પર સંશોધન લેખનનું વાંચન કર્યું. America Journal of sociology નામના સંશોધન માસિકના મે મહિનાના અંકમાં World Best literature of month સંપાદકીય નોંધ સાથે તેનો આસ્વાદ કરાવ્યો. The Indian Antiquary માસિકમાં પ્રસિદ્ધ થયો. ડૉ. આંબેડકરનું આ પ્રથમ પ્રકાશિત સાહિત્ય હતું.

૨૫ માર્ચ, ૧૯૧૬ : બોમ્બે કોનિકલ ટ્રેનિકમાં ફિરોજશાહ મહેતાના સ્મારક અંગે ચર્ચાપત્ર લખી લેખન આરંભ્યુ હતું... પત્રકારિતાનો પ્રારંભ....

૧૦ જૂન, ૧૯૧૬ : વધુ અભ્યાસ માટે અમેરિકાથી ઈંગ્લેન્ડ ગમન.

૧૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૧૬ : લંડન સ્કૂલ ઓફ ઈકોનોમિક્સ એન્ડ પોલિટિકલ સાયન્સમાં એમએસ. સી. તથા ડી. એસસી.ના અભ્યાસ માટે પ્રવેશ પ્રાપ્ત કર્યો.

મે, ૧૯૧૭ : કોલંબિયા યુનિવર્સિટીની પીએચ. ડી. પદવી પ્રાપ્ત કરી. (તે અધિકૃત રીતે ૮-૨-૧૯૨૭ના દિવસે પ્રાપ્ત થઈ.).

૨૧ ઓગસ્ટ, ૧૯૧૭ : વડોદરા રાજ્યની શિષ્યવૃત્તિની સમયમર્યાદા પૂર્ણ થતાં સ્વદેશાગમન.

સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૭ : વડોદરા રાજ્યમાં અધિકારી તરીકે નિમણૂક, ભવિષ્યમાં નાણાં સચિવ તરીકેની ખાતરી, પરંતુ અગિયારમે દિવસે નોકરીને તિલાંજલિ આપી.

૧૧ નવેમ્બર, ૧૯૧૭ : સરકારી સિન્ડ્રોમ કોલેજ ઓફ કોમર્સ એન્ડ ઈકોનોમિક્સ (મુંબઈ)માં અર્થશાસ્ત્ર- રાજ્યશાસ્ત્રના પ્રોફેસર તરીકેની નોકરીનો પ્રારંભ (૧૧ માર્ચ, ૧૯૨૦ સુધી નોકરી).

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનચાત્રા

નવેમ્બર, ૧૯૧૭ : અગ્રજબંધુ આનંદરાવનું ક્ષયની બીમારીથી તેમની સાસરી ગોમીટવોટ (જિ. કુલાભા)માં અકાળ અવસાન તેમજ અપરમાતા જીજાબાઈનું પણ અવસાન.

૨૭ જાન્યુઆરી, ૧૯૧૯ : જાહેર જીવનમાં પદાર્પણ, સાઉથબરો સમિતિ સમક્ષ દલિતોના પ્રશ્નો બાબતે રજૂઆત, ડૉ. પી. જી. સોલંકી સાથે.

જાન્યુઆરી, ૧૯૧૯ : સમાજ સુધારક-પ્રગતિવાદી કોલ્હાપુરના મહારાજા શાહુ સાથે મુલાકાત અને મૈત્રી.

૩૧ જાન્યુઆરી, ૧૯૨૦ : મરાઠી પાક્ષિક 'મૂકનાયક'નો પ્રારંભ... ૨૪-૭-૧૯૨૪ અધિકૃત રીતે પુનઃસ્થાપના.

ફેબ્રુઆરી, ૧૯૨૦ : બહિષ્કૃત હિતકારિણી સભાની સ્થાપના.

૨૦ માર્ચ, ૧૯૨૦ : માણેગાવ (કોલ્હાપુર)માં દલિત વર્ગોની પરિષદના પ્રમુખ અતિથિ શાહુ મહારાજ દ્વારા ડૉ. આંબેડકરની અભિજીત નેતાગીરીની ઉદ્દોષણ.

૩૦-૩૧ મે : છત્રપતિ શાહુ મહારાજાની અધ્યક્ષતામાં અસ્પૃશ્યોનું અધિવેશન, નાગપુર.

૫ જૂન, ૧૯૨૦ : વધુ અભ્યાસ માટે વિલાયતની વાટે, (બેરિસ્ટર તથા ડી.એસસી.નો અધૂરો અભ્યાસ પૂર્ણ કરવા).

૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૨૦ : લંડન સ્કૂલ ઓફ ઇકોનોમિક્સમાં એમ. એસસી. તથા ડી.એસસી. માટે પ્રવેશ ગેઈઝ ઈનમાં બેરિસ્ટર માટે પ્રવેશ.

૨૦ જૂન, ૧૯૨૧ : એમ.એસસી. પદવીની પ્રાપ્તિ.

૫ એપ્રિલ, ૧૯૨૨ : જર્મનની બોન યુનિવર્સિટીમાં થોડો સમય અર્થશાસ્ત્રના અભ્યાસ માટે ગાળ્યો.

૫ મે, ૧૯૨૨ : છત્રપતિ શાહુનું મુંબઈમાં અકાળ અવસાન.

૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૨૨ : ડી. એસસી. માટે થીસિસ યુનિવર્સિટીમાં પ્રસ્તુત કર્યો.

૧૪ એપ્રિલ, ૧૯૨૩ : પુનઃ સ્વદેશાગમન.

૫ જુલાઈ, ૧૯૨૩ : મુંબઈ હાઈકોર્ટમાં વકીલાતનો પ્રારંભ.

૨૩ નવેમ્બર, ૧૯૨૩ : The Problem of Rupee its Origin and its solution નામક મહાનિબંધ ડી. એસસી.ની ડિગ્રી માટે સ્વીકૃત, આ મહાનિબંધ પી.એસ.કિંગ્સ એન્ડ કંપની દ્વારા ડિસેમ્બર ૧૯૨૩માં ગ્રંથ સ્વરૂપે પ્રસિદ્ધ થયો.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનચાત્રા

૨૦ જુલાઈ, ૧૯૨૪ : દલિતોના ઉત્થાન માટે બહિષ્કૃત હિતકારિણી સભાની અધિકૃત રીતે સ્થાપના તથા રજિસ્ટ્રેશન. 'શિક્ષિત બનો, સંઘર્ષ કરો, સંગઠિત થાવ' તેનો મુદ્રાલેખ હતો.

જુલાઈ, ૧૯૨૫ : બાર્શીમાં પ્રથમ દલિત વિદ્યાર્થી છાત્રાલયનો પ્રારંભ કર્યો. ડૉ. પી. જી. સોલંકી સાથે મળી બહિષ્કૃત શિક્ષણ પ્રચારક સંઘની સ્થાપના કરી હતી. (૧૪ જૂન, ૧૯૨૫).

જૂન, ૧૯૨૬ : હિલ્ટન યુગ રોયલ કમિશન સમક્ષ ભારતીય ચલણ અંગે આવેદનપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું.

૧૦ જૂન, ૧૯૨૫ : Bataliboi Accountancy કંપનીમાં ખંડસમયના વ્યાખ્યાતા તરીકે નોકરી સ્વીકારી.

૨૬ ઓક્ટોબર, ૧૯૨૫ : 'દેશના દુશ્મન' જાણીતા બદનક્ષી કેસના બચાવ પક્ષે વિજયી બનતા વકીલાતના ક્ષેત્રે નામના પ્રાપ્ત.

ડિસેમ્બર ૧૯૨૬ : મુંબઈના પ્રાંતીક વિધાન પરિષદમાં સભ્ય તરીકેની નિમણૂક. : ડૉ. પી. જી. સોલંકી સાથે તેમની પણ નિમણૂક થઈ હતી. શપથવિધિ શુક્રવાર ૧૮ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૨૭ બોમ્બે લેજિસ્લેટિવ કાઉન્સિલ.

૧૯ માર્ચ, ૧૯૨૭ : મહાડ તળાવ સત્યાગ્રહ સંઘર્ષ દ્વારા માનવ અધિકારોની ઉદ્ધોષણા.

૩ એપ્રિલ, ૧૯૨૭ : પોતાના જ તંત્રીપદે 'બહિષ્કૃત ભારત' નામના મરાઠી પાક્ષિકનો પ્રારંભ.

૪ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૨૭ : સમાજ સમતા સંઘની સ્થાપના તથા દે. વી. નાઈકના (ગોવર્ધન બ્રાહ્મણ) તંત્રીપદે સમતા પાક્ષિકનો પ્રારંભ ૨૯ જૂન, ૧૯૨૮.

૧૨ નવેમ્બર, ૧૯૨૭ : ડૉ. આંબેડકરના અગ્રજબંધુ બાબાસાહેબ આંબેડકરનું ૫૭ વર્ષની વયે મુંબઈમાં (નાયગાંવ) અવસાન, શોકજનક સમાચાર તેમને અમરાવતી તાર દ્વારા મળ્યા.

૨૫/૨૬ ડિસેમ્બર, ૧૯૨૭ : મહાડના મેદાનમાં પુનઃ ક્રાંતિનું રણશિંગું ફૂંકાયું.

૧૯ માર્ચ, ૧૯૨૮ : વેડિયાગીરીની નાબૂદી, વતનદારીની નાબૂદી બિલ પ્રસ્તુત કર્યું.

૧૨ જૂન, ૧૯૨૮ : સરકારી લૉ. કોલેજમાં પ્રોફેસર. (તે જ કોલેજમાં ૧૯૩૫થી આચાર્ય).

જૂન, ૧૯૨૮ : અમદાવાદ દલિત છાત્રાલયની સ્થાપના માટે અમદાવાદમાં આગમન. (પ્રથમ મુલાકાત).

૫ ઓગસ્ટ, ૧૯૨૮ : મુંબઈ રાજ્ય વિધાન પરિષદમાં સાયમન કમિશનના સહકાર માટેની સ્થાનિક સમિતિમાં ચૂંટાયાનો પ્રસંગ. સાયમન કમિશનના રિપોર્ટથી અલગ રીતે પોતાનો રિપોર્ટ રજૂ કર્યો હતો.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનચાત્રા

૨૩ ઓક્ટોબર, ૧૯૨૮ : પૂનામાં સાયમન કમિશન સમક્ષ વસ્તીના ધોરણે દલિતોને વિધાનસભામાં પ્રતિનિધિત્વ સંદર્ભમાં બે બેઠકોને બદલે બાવીસ બેઠકો આપવાની રજૂઆત.

ઓક્ટોબર, ૧૯૨૮ : શિક્ષણમંડળની સ્થાપના. તે દ્વારા છાત્રાલયોનો પ્રારંભ, મજૂર ચળવળનો પણ પ્રારંભ.

૫ નવેમ્બર, ૧૯૨૮ : અંત્યજોધ્ધારનું મહત્વનું કાર્ય. ડૉ. પી. જી. સોલંકીના વિધાન પરિષદમાંના તા. ૮-૯-૧૯૨૮ના ઠરાવને કારણે જ. જેમાં ઓ. બી. એસ. સ્ટાર્ટની અધ્યક્ષતામાં કમિટિની રચના જેમાં ડૉ. આંબેડકર તથા ડૉ. પી. જી. સોલંકી અને અમૃતલાલ ઠક્કરનો સમાવેશ થયો હતો.

૨૨ નવેમ્બર, ૧૯૨૯ : પૂના પર્વતી મંદિર પ્રવેશ સત્યાગ્રહનો પ્રારંભ.

૨ માર્ચ, ૧૯૩૦ : સુપ્રસિદ્ધ નાસિક કાલારામ મંદિર પ્રવેશ સત્યાગ્રહ સંઘર્ષનો બી. કે. ગાયકવાડના નેતૃત્વમાં પ્રારંભ.

૮/૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૩૦ : ઓલ ઇન્ડિયા ડિપ્રેસડ ક્લાસ કોંગ્રેસનું પ્રથમ રાજકીય અધિવેશન, નાગપુરના અધ્યક્ષપદેથી ઐતિહાસિક પ્રવચન.

૬ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૩૦ : પ્રથમ ગોળમેજી પરિષદનું નિમંત્રણ.

૨ ઓક્ટોબર, ૧૯૩૦ : ગોળમેજી પરિષદ માટે પ્રસ્થાન કરવાની પૂર્વ સંધ્યાએ મુંબઈના દલિતો દ્વારા દામોદર હોલમાં ડૉ. પી. જી. સોલંકીની અધ્યક્ષતામાં ભવ્ય સન્માન તથા થેલી અર્પણ.

૪ ઓક્ટોબર, ૧૯૩૦ : ડૉ. આંબેડકરનું લંડન માટે વાઈસરોય ઓફ ઇન્ડિયા જહાજ દ્વારા પ્રસ્થાન.

૧૮ ઓક્ટોબર, ૧૯૩૦ : ગોળમેજી પરિષદમાં ભારતની આઝાદી અને દલિતોની સ્વતંત્રતા માટેની ભવ્ય કામગીરી, આવેદનપત્ર સુપરત તથા ઐતિહાસિક (તા. ૨૦-૧૧-૧૯૩૦) પ્રવચન- (સ્વદેશ આવતા એન. શિવરાજના પ્રમુખ સ્થાને મુંબઈમાં ભવ્ય સન્માન).

૨૪ નવેમ્બર, ૧૯૩૦ : દેવરાય વિષ્ણુનાયક (બ્રાહ્મણ)ના તંત્રીપદે 'જનતા' પત્રનો પ્રારંભ(સોમવાર), પ્રારંભમાં પાક્ષિક તા. ૩૧-૧૦-૩૧થી સાપ્તાહિક થયું. ત્યાર બાદ ભાઉરાવ કદ્રેકર (ભંડારી) તથા ગ. ની. સહસ્ત્રબુદ્ધે (સારસ્વત બ્રાહ્મણ) તંત્રીપદ સંભાળ્યું હતું. તા. ૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૬થી જનતાનું નામ બદલી 'પ્રબુદ્ધ ભારત' કરવામાં આવ્યું હતું.

૩૧ જાન્યુઆરી, ૧૯૩૧ : જનતા દ્વારા 'દલિત મસીહા' તરીકેનું સંબોધન, ખિતાબ અર્પણ. સરકાર દ્વારા જે. પી. પદ એનાયત.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

૨૮ જૂન, ૧૯૩૧ : નવયુવક મંડળના આમંત્રણને માન આપી અમદાવાદમાં બીજી વાર પધરામણી. (ભવ્ય સન્માન).

૧૪ ઓગસ્ટ, ૧૯૩૧ : બીજી ગોળમેજી પરિષદ માટે પ્રસ્થાન કરવાની પૂર્વ સંધ્યાએ મુંબઈમાં (ગામદેવી મણિ ભુવનમાં) ગાંધી-આંબેડકર પ્રથમ મુલાકાત. (૧૫ ઓગસ્ટે પ્રસ્થાન).

૭ થી ૩૧ ડિસેમ્બર, ૧૯૩૧ : બીજી ગોળમેજી પરિષદમાં સુંદર કાર્યવાહી, આંબેડકરની અલગ મતાધિકારની માંગણી બાબતે ગાંધી-આંબેડકર સંઘર્ષ, દલિતો માટેના સંવૈધાનિક અધિકારો માટે સંઘર્ષ.

૨૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૩૨ : ઈંગ્લેન્ડથી સ્વદેશાગમન. ડૉ. પી. જી. સોલંકીના પ્રમુખસ્થાને મુંબઈમાં ભવ્ય સન્માન.

૭/૮ મે, ૧૯૩૨ : ઓલ ઈન્ડિયા ડિપ્રેસડ ક્લાસ પરિષદ (બીજી), નાગપુર મુકામે ડૉ. આંબેડકરનું ભવ્ય સન્માન.

૨૦/૨૪ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૩૨ : અલગ મતાધિકારના સ્વીકાર સામે પૂનાની યરવડા જેલમાં ગાંધીજીના ઉપવાસ, છેવટે ગાંધીજીનો પ્રાણ બચાવવા પૂના કરાર. (આ કોમી ચુકાદા - અલગ મતાધિકાર)ની ઘોષણા બ્રિટીશ વડાપ્રધાને તા. ૧૭ ઓગસ્ટ, ૧૯૩૨ના દિવસે કરી હતી.

૧૦ ઓક્ટોબર, ૧૯૩૨ : પૂના યરવડા જેલમાં ગાંધીજી સાથે મુલાકાત, હરિજન સેવક સંઘ વિશે સૂચનો.

૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૩૩ : ગાંધી-આંબેડકર મુલાકાત (યરવડા જેલ).

ઓક્ટોબર, ૧૯૩૪ : રાજગૃહ (દાદર)ના નવા નિવાસસ્થાને સ્થળાંતર.

૧૮ એપ્રિલ, ૧૯૩૫ : સરકારી લો કોલેજના પ્રિન્સિપલ પદે.

૨૭ મે, ૧૯૩૫ : પત્ની રામુ-રમાદેવીનું અકાળ અવસાન ૧૯૩૫ : રાષ્ટ્રીય સ્વયં સેવક સંઘની પૂનાની પ્રથમ સંઘ શિબિરમાં ડૉ. આંબેડકર મુખ્ય મહેમાન તરીકે ઉપસ્થિત રહ્યા અને ડૉ. હેડગેવર સાથે અસ્પૃશ્યતા નિવારણ વિશે વિચાર વિનિમય થયો.

૧૩ ઓક્ટોબર, ૧૯૩૫ : યેવલા (નાસિક) મુકામે થયેલી પરિષદમાં ધર્માન્તરની ઘોષણામાં પ્રતિજ્ઞા કરી કે 'ક્યાં જન્મવું તે આપણા હાથની વાત નથી, પરંતુ એક હિન્દુ તરીકે કદાપિ મરીશ નહીં.'

૨૭ ઓક્ટોબર, ૧૯૩૫ : બૌદ્ધ ધર્મના પ્રકાંડ પંડિત ધર્માનંદ કૌસંભી રાજગૃહમાં ડૉ. આંબેડકરને બૌદ્ધધર્મ સ્વીકારવા સમજાવવા માટે મળ્યા. ધર્માનંદજીએ શેઠ બિરલાની સહાયથી પરેલમાં બૌદ્ધ વિહારનું નિર્માણ કર્યું.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનચાત્રા

૧૫ મે, ૧૯૩૬ : જાત-પ્રાંત તોડક મંડળ (લાહોર)ના વાર્ષિક સંમેલન માટે તૈયાર કરેલું ક્રાંતિકારી પ્રવચન પુસ્તક સ્વરૂપે પ્રસિદ્ધ થયું. 'The Annihilation of castes'.

૩૦-૩૧ મે, ૧૯૩૬ : મુંબઈ ઈલાકા મહાર પરિષદ (નાયગાંવ-મુંબઈ)માં ધર્માત્મર માટે પ્રવચન મુક્તિ કયે માર્ગે'.

૧૦ જૂન, ૧૯૩૬ : ઈટાલિયન બૌદ્ધભિક્ષુ સવાટેરો (લોકનાથ) રાજગૃહમાં ડૉ. આંબેડકરને બૌદ્ધધર્મ સમજાવવા માટે મળ્યા. શ્રીલંકા જઈ પત્રવ્યવહાર પણ કર્યો હતો.

૧૦ જૂન, ૧૯૩૬ : મુંબઈની દેવદાસી, મુરલી, જોગણી, ગણિકાઓની પરિષદ દ્વારા ધર્માન્તરને સમર્થન.

૧૫ ઓગસ્ટ, ૧૯૩૬ : સ્વતંત્ર મજૂર પક્ષ નામના રાજકીય પક્ષની સ્થાપના.

૧૬ માર્ચ, : મુંબઈ રાજ્ય વિધાનસભા માટે ચૂંટણીમાં સ્વતંત્ર મજૂર પક્ષના ૧૭ (૧૧ અનામત અને બે સમર્થિત સામાન્ય) ઉમેદવારોનો જવલંત વિજય. હિન્દુ મહાસભાના ઉમેદવાર લક્ષ્મણ ભોપટકરને સમર્થન.

૧૬ એપ્રિલ, ૧૯૩૭ : અમૃતસરના શીખોએ સુવર્ણ મંદિરમાં પાઘડીનો સરપાવ આપ્યો. શીખ ધર્મ તરફ ઝુકાવ...

૧૪ જાન્યુઆરી, ૧૯૩૮ : દલિતવર્ગી માટે હરિજન શબ્દ રાખવાના કોંગ્રેસના સરકારી બિલનો સજજડ વિરોધ.

૧૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૩૮ : દલિત વર્ગ રેલવે કર્મચારી યુનિયનની પરિષદ (મનમાડ)ને સંબોધન.

૧૫ મે, ૧૯૩૮ : સરકારી લો કોલેજના આચાર્યપદેથી ત્યાગપત્ર.

૨૨ ઓક્ટોબર, ૧૯૩૮ : અમદાવાદ પાસેના બાવળાના દલિતો દ્વારા સન્માનપત્ર, અમદાવાદના પ્રેમાભાઈ હોલમાં ભવ્ય સત્કાર. અમદાવાદની તેમની આ ત્રીજી મુલાકાત હતી. (કાવીઠાના દલિતોનો પ્રશ્ન).

૬ નવેમ્બર, ૧૯૩૮ : હડતાળના હક્ક માટે મુંબઈમાં કામદારોની સફળ હડતાલ અને જંગી રેલી.

૭ નવેમ્બર, ૧૯૩૮ : કામદારોના હડતાળના મૂળભૂત અધિકાર માટે લડત. કોંગ્રેસ સરકારના હડતાળ વિરોધી બિલના વિરોધમાં કામદારોની હડતાળ.

૧૦ નવેમ્બર, ૧૯૩૮ : મુંબઈ રાજ્યની વિધાનસભાની કુટુંબ નિયોજનની હિમાયત કરતો ક્રાંતિકારી પ્રસ્તાવ. (પી. જે. રોહમ દ્વારા)

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

૨૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૩૯ : સમવાય વિ. સ્વતંત્રતા/ Federation vs Freedom વિષય ઉપર પૂનાના ગોખલે સ્કૂલ ઓફ પોલિટિકલ ઈકોનોમિક્સમાં પ્રવચન, જે પાછળથી પુસ્તક આકારે પ્રસિદ્ધ થયું.

૧૯૩૯ : રાષ્ટ્રીય સ્વયં સેવક સંઘના પૂના ખાતેના તાલીમ વર્ગમાં આદરણીય અતિથિ તરીકે ઉપસ્થિત રહી સંબોધન કર્યું. ૫૨૫ ગણવેશધારી સ્વયં સેવકોએ સલામી આપી હતી.

૧૮/૧૯ એપ્રિલ, ૧૯૩૯ : સૌરાષ્ટ્રના દલિતોના નિમંત્રણે ડૉ. આંબેડકરનું રાજકોટમાં આગમન : લોક પ્રતિનિધિત્વ સભામાં દલિતોની નિમણૂક બાબતે રાજકોટમાં ગાંધી-આંબેડકર વિચાર વિનિમય, દલિતો દ્વારા સન્માન સભા. સોરઠિયા પ્લોટ, (કિનાલ રોડ) રાજકોટ.

૨૮/૨૯ એપ્રિલ, ૧૯૩૯ : નહેરુ-આંબેડકર પ્રથમ મુલાકાત. (મુંબઈ).

૨૨ ડિસેમ્બર, ૧૯૩૯ : મુસ્લિમ લીગના મુક્તિદિનની ઉજવણી નિમિત્તે મુંબઈ, ભીંડી બજારની સભા- કોંગ્રેસ મંત્રીમંડળનું રાજીનામું.

મે, ૧૯૪૦ : મહાર પંચાયતની સ્થાપના, જે પાછળથી બૌદ્ધ પંચાયતમાં પરિવર્તન પામી.

૨૨ જુલાઈ, ૧૯૪૦ : સુભાષ-આંબેડકર પ્રથમ મુલાકાત (મુંબઈ) દલિતોના પ્રશ્નો વિશે ઉભય પક્ષે વૈચારિક મતભેદ.

જુલાઈ, ૧૯૪૦ : સફાઈ કામદારોના સંગઠનની સ્થાપના. (મ્યુનિસિપલ કામદાર સંઘ).

૨૯ ડિસેમ્બર, ૧૯૪૦ : Thought on Pakistan/ પાકિસ્તાન વિષે વિચારો નામનો વિચારો તેજક ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ થયો. પાછળ ૧૯૪૬માં Pakistan or Partition નામથી (ત્રીજી આવૃત્તિ) પ્રસિદ્ધ થયો. આ ગ્રંથ પ્રિય પત્ની રામુને અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૫/૧૬ માર્ચ, ૧૯૪૧ : મહાગુજરાત દલિત રાજકીય ઐતિહાસિક પરિષદ, અમદાવાદમાં ચોથીવાર આગમન. ટાઉન હોલમાં પ્રમુખ તરીકે પ્રેરણાદાયી પ્રવચન.

૨૧ ઓગસ્ટ, ૧૯૪૧ : રાષ્ટ્રીય સંરક્ષણ સલાહકાર સમિતિમાં નિમણૂક.

૩૦ માર્ચ, ૧૯૪૨ : સ્ટેફર્ડ-કીપ્સ- આંબેડકર મુલાકાત પાછળથી કિપ્સ યોજનાનો વિરોધ.

૧૪ એપ્રિલ, ૧૯૪૨ : ડૉ. આંબેડકર સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવ. પોતાના જન્મ દિવસ ઉત્સવમાં પ્રથમ વાર ઉપસ્થિતિ.

૨૦ જુલાઈ, ૧૯૪૨ : વાઈસરોયની કાર્યકારિણીના સભ્ય તરીકે નિમણૂક, પાછળથી મજૂર તથા પી.ડબ્લ્યુ.ડી. બાંધકામ ખાતાનો હવાલો સોંપવામાં આવ્યો.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

૧૮/૧૮ જુલાઈ, ૧૯૪૨ : નાગપુરમાં અખિલ ભારતીય તૃતીય દલિત વર્ગ પરિષદ મળી. જેમાં ઠરાવ-૫ દ્વારા ઓલ ઇન્ડિયા શેડ્યુલ્ડ કાસ્ટ ફેડરેશન નામના દલિતોના આગવા રાજકીય પક્ષની સ્થાપના કરવામાં આવી. ગુજરાતના પ્રતિનિધિ તરીકે દિવંગત પી. એમ.પટ્ટણી, આલજીભાઈ બાબરિયા વગેરેની હાજરી.

૧૩ નવેમ્બર, ૧૯૪૨ : ભારતીય શ્રમજીવી અને વિશ્વગ્રહ વિષય ઉપર વાયુ પ્રવચન.

૧૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૪૨ : કેનેડામાં મળેલી પેસિફિક રિલેશન્સ કોન્ફરન્સમાં મોકલેલા સંશોધનપત્ર 'મિ.ગાંધી અને અછૂતોધ્ધાર' દ્વારા દલિતોનો પ્રશ્ન આંતરરાષ્ટ્રીય મંચ ઉપર મૂક્યો. (એન.શિવરાજ દ્વારા પ્રસ્તુતી).

૧૬ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૩ : સુરત આગમન : દલિતો દ્વારા સન્માન. સુરતી આગેવાનો આલજીભાઈ બાબરિયા તથા છગનભાઈ ઝવેરીની કાર્યવાહી, લશ્કરમાં ભરતી થવા દલિતોને અપીલ. દલિતો દ્વારા સન્માનપત્ર અર્પણ...

૧૮ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૩ : મહાદેવ ગોવિંદ રાનડે શતાબ્દી નિમિત્તે રાનડે-ગાંધી-ઝીણા' વિષય ઉપર ગોખલે ઈન્સ્ટિટ્યૂટ, પૂનામાં પ્રવચન જે પાછળથી ગ્રંથ સ્વરૂપે પ્રગટ થયું હતું.

ઓક્ટોબર, ૧૯૪૩ : ડૉ. બાબાસાહેબના પ્રયત્નોને કારણે દલિતો સામેના લશ્કરમાં ભરતી માટેના અવરોધો રદ કરવામાં આવ્યા. જેમાંથી મહાર બટાલિયનનો જન્મ થયો.

નવેમ્બર, ૧૯૪૩ : ડૉ. આંબેડકરની બૌદ્ધતીર્થ (કુશનગર બૌદ્ધગયા) યાત્રા.

૨૮/૨૮ જાન્યુઆરી ૧૯૪૪ : કાનપુરમાં શેડ્યુલ્ડ કાસ્ટ ફેડરેશનનું ભવ્ય અધિવેશન.

૩ જુલાઈ, ૧૯૪૪ : દલિતો માટે મુંબઈમાં ઈમારત હોલ બાંધવા શેડ્યુલ્ડ કાસ્ટ ઈમપ્રુવમેન્ટ ટ્રસ્ટની સ્થાપના.

૨૩/૨૮ સપ્ટેમ્બર ૧૯૪૪ : દક્ષિણ ભારતનો ઝંઝાવતી પ્રવાસ શી.કા. ફેડરેશનની બેઠક-મદ્રાસ મ્યુનિસિપલ દ્વારા સન્માનપત્ર : દક્ષિણ ભારતીય બૌદ્ધ સોસાયટી દ્વારા પણ સત્કાર-માનપત્ર.

૬ મે, ૧૯૪૫ : કોમી કોયડો અને તેનો ઉકેલ Communal Dead Lock and Way to Solve it મુંબઈ શી.કા. ફેડરેશનની પરિષદમાં ઐતિહાસિક પ્રવચન.

૨૪ જૂન, ૧૯૪૫ : What Congress and Gandhi have done to the untouchables ગાંધીજી તથા કોંગ્રેસે દલિતો માટે શું કર્યું? ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ થયો.

૮ જુલાઈ, ૧૯૪૫ : મુંબઈમાં શિક્ષણ સંસ્થા પીપલ્સ એજ્યુકેશન સોસાયટીની સ્થાપના.

૨૮/૩૦ નવેમ્બર, ૧૯૪૫ : ઓલ ઇન્ડિયા શી.કા. ફેડરેશનનું અમદાવાદમાં અધિવેશન. બાબાસાહેબને (પાંચમી મુલાકાત), અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ દ્વારા સન્માનપત્ર એનાયત.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

૧૩ ડિસેમ્બર, ૧૯૪૫ : જય ભીમ સૂત્રનો અધિકૃત રીતે પ્રારંભ . (નાગપુર પરિષદ).

૨૩ માર્ચ, ૧૯૪૬ : બ્રિટિશ કેબિનેટ મિશનનું આગમન (તા. ૨૪-૪-૪૯) ડૉ. આંબેડકરે મિશન સમક્ષ કરેલી રજૂઆત.

૩૦ માર્ચ, ૧૯૪૬ : ગાંધીજીના દલિત વિસ્તાર (વર્લી) મુંબઈમાં રહેવાના વિરોધમાં ગાંધીજી સામે દલિતો દ્વારા કાળા વાવટા સાથે જંગી દેખાવો.

૨૯ મે, ૧૯૪૬ : આંબેડકર-સાદોબા પાટીલ મુલાકાત: શાંતિ માટેની સંયુક્ત અપીલ.

૨૦ જૂન, ૧૯૪૬ : મુંબઈમાં સિદ્ધાર્થ કોલેજનો પ્રારંભ (કોલેજની પ્રક્રિયાનો પ્રારંભ એપ્રિલ ૧૯૪૬).

૮ મે, ૧૯૪૬ : વાઈસરોયની કારોબારીમાંથી રાજનામું, કારોબારીનું વિસર્જન.

૩/૧૦ જુલાઈ, ૧૯૪૬ : તા. ૩-૭-૧૯૪૬ના દિવસે બંગાળ વિધાનસભા જેસોર મતવિસ્તારમાંથી (ક્લક્તા) ઉમેદવારી પત્ર ભર્યું. ૧૦/૭ થયેલી બંધારણ ચૂંટણીમાં વિજય. ચૂંટણી પરિણામ તા. ૧૯-૭-૧૯૪૯.

૭ જુલાઈ, ૧૯૪૬ : મુંબઈમાં કોંગ્રેસના અધિવેશન સમયે દાદાસાહેબ ગાયકવાડના નેતૃત્વમાં દલિતોના કોંગ્રેસ-ગાંધીજી સામે જંગી દેખાવો. દલિતો માટે 'બ્લ્યુપ્રિન્ટ'ની માગણી.

૧૮ જુલાઈ, ૧૯૪૬ : ડૉ. આંબેડકર-સરદાર પટેલની મુલાકાત (મુંબઈ).

૨૧ જુલાઈ, ૧૯૪૬ : દલિતોના અધિકારો માટેના શ્વેતપત્ર Blue Printની માંગણી માટેના સત્યાગ્રહનો પૂનાથી પ્રારંભ (તા. ૧૨-૯-૪૬ પાટીલ - આંબેડકર વિચાર વિનિમય).

૧૦ ઓક્ટોબર, ૧૯૪૬ : Who Were the Shudrs? શુદ્રોની શોધ નામક ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ થયો.

૧૪/૧૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૪૬ : દલિતોના રાજકીય અધિકારો માટે ઈંગ્લેન્ડનો પ્રવાસ અને પ્રયત્નો. અંગ્રેજોની આલોચના. : નવેમ્બર, ૧૯૪૬ : 'અંગ્રેજોએ દલિતોને દગો કર્યો છે' કરાચીથી કરેલું નિવેદન.

૧૭ ડિસેમ્બર, ૧૯૪૬ : અખંડ ભારતની હિમાયત કરતું (બંધારણ સભામાં) પ્રથમ ઐતિહાસિક પ્રવચન.

૧૫ માર્ચ, ૧૯૪૭ : રાજ્યને અને લઘુમતીઓ તથા તેમના અધિકારો The state and Minorities નામનો ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કર્યો. મેમોરન્ડમ તરીકે સરકારમાં સુપ્રત કર્યું. જે ગ્રંથ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયો.

૨૩ જુલાઈ ૧૯૪૭ : બંધારણ સભામાં મુંબઈમાંથી પુન: બિનહરીફ ચૂંટાયા.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

૩ ઓગસ્ટ, ૧૯૪૭ : સ્વતંત્ર ભારતના પ્રથમ મંત્રીમંડળમાં કાનૂન મંત્રી તરીકે તેમના નામની જાહેરાત.

૨૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૪૭ : ભારતના બંધારણની મુસદ્દો સમિતિના (DRAFTING COMMITTEE) સભ્ય તરીકે અને ત્યારબાદ અધ્યક્ષપદે સર્વાનુમતે વરણી.

૨૫ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૮ : શી. કા. ફેડરેશન લખનૌ અધિવેશનના મુખ્ય મહેમાનપદેથી ઐતિહાસિક પ્રવચન.

૩૦ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૮ : ગાંધીજીની સ્મશાનયાત્રામાં શંકરરાવ દેવ (કોંગ્રેસી નેતા) સાથે થોડો સમય જોડાયા. સાંધાના દુબાવાને કારણે વધારે રોકાઈ શક્યા નહીં. ૩૦મી જાન્યુઆરીએ બિરલાભવને અંતિમ દર્શન માટે ગયા હતા.

૧૦ માર્ચ, ૧૯૪૮ : પી. લક્ષ્મી નરસુના પુસ્તક બૌદ્ધ ધર્મનો સાર, Essence of Buddhismની પ્રસ્તાવના લખી : તેનું પુનઃમુદ્રણ કરાવ્યું.

૧૫ એપ્રિલ, ૧૯૪૮ : ડૉ. કુ. શારદા (લક્ષ્મી) કબીર સારસ્વત બ્રાહ્મણ મહિલા જોડે પુનઃલગ્ન પછીનું નામ ડૉ. સવિતા આંબેડકર. (દિલ્હી)

એપ્રિલ-મે, ૧૯૪૮ : સિલેટ કમિટીના અધ્યક્ષ તરીકે હિન્દુ કોડ બિલની કાર્યવાહીમાં પ્રવૃત્ત.

૧૮ ઓક્ટોબર, ૧૯૪૮ : ૧ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૮માં પૂર્ણ કરેલ ગ્રંથ 'The Untouchables / અસ્પૃશ્યો' પ્રસિદ્ધ થયો. પ્રકાશક અમૃત કંપની, દિલ્હી. ગ્રંથમાં તેમણે અસ્પૃશ્યો એક સમયે બૌદ્ધ હતા તે પુરવાર કર્યું છે.

૨૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૪૮ : 'જનતા' મરાઠી સાપ્તાહિકનું પુનઃ પ્રકાશન : પ્રારંભમાં શ્રી આર. ડી. ભંડારે તંત્રી, ત્યારબાદ શ્રી બી. સી. કાંબળે તંત્રીપદે આવ્યા.

૪ નવેમ્બર, ૧૯૪૮ : બંધારણનો મુસદ્દો, બંધારણસભાને સમર્પણ, ડૉ. આંબેડકરનું ઐતિહાસિક પ્રવચન.

૨૦ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૪૯ : રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ ઉપરથી પ્રતિબંધ ઊઠતાં ગુરુજી માધવ સદાશિવ ગોલવશંકર ડૉ. બાબાસાહેબનો આભાર માનવા રૂબરૂ તેમના દિલ્હીના નિવાસસ્થાને તિલક એવન્યુ મળ્યા હતા. અલબત્ત તા. ૧૮ જુલાઈ, ૧૯૪૯ના રોજ પત્ર લખી આભાર માન્યો જ હતો.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

૨૫ નવેમ્બર, ૧૯૪૯ : સંવિધાન સમર્પણ : સમાપનનું કામચલાઉ ઐતિહાસિક પ્રવચન, બંધારણ સભાના સભ્યો દ્વારા બહુમાન-અભિનંદન. પ્રસ્તાવ દ્વારા આ બંધારણ સભાનું પાર્લામેન્ટમાં પરિવર્તન કરવામાં આવ્યું.

૨૪ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૦ : લોકસભામાં હિન્દુ કોડ બિલ પ્રસ્તુત કર્યું.

૨ મે, ૧૯૫૦ : દિલ્હીમાં બુદ્ધપૂર્ણિમા જયંતી ઉત્સવના પ્રમુખ અતિથિ તરીકે બૌદ્ધધર્મ પર પ્રથમ જાહેર પ્રવચન.

મે, ૧૯૫૦ : કલકત્તા 'MAHA BODHI' મહાબોધિ સામયિકમાં લેખ પ્રસિદ્ધ થયો. વિષય હતો 'ભગવાન બુદ્ધ અને તેમના ધર્મનું ભાવિ.'

૨૫/૭ મે-જૂન, ૧૯૫૦ : વિશ્વ બૌદ્ધ પરિષદમાં હાજરી, શ્રીલંકાનો પ્રવાસ : ભારતમાં બૌદ્ધ ધર્મનું ઉત્થાન અને પતન : એ વિષય ઉપર કોલંબોમાં પ્રવચન આપ્યું.

૧૫ જૂન, ૧૯૫૦ : પીપલ્સ એજ્યુકેશન સોસાયટી દ્વારા ઔરંગાબાદમાં મિલિંદ મહાવિદ્યાલયનો પ્રારંભ.

૮ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૧ : કલકત્તાના મહાબોધિ સામયિકમાં ભારતીય મહિલા ઉત્થાન અને પતનના જવાબદાર પરિબળો વિશે લેખ.

૧૫ એપ્રિલ, ૧૯૫૧ : આંબેડકર ભવન દિલ્હીના મકાનનો શિલાન્યાસ કર્યો. (રાની ઝાંસી રોડ)

જુલાઈ, ૧૯૫૧ : બૌદ્ધજન સમિતિની સ્થાપના, જેનું ભારતીય બૌદ્ધ મહાસભામાં રૂપાંતર થયું.

૧ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૧ : રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદના હસ્તે મિલિંદ મહાવિદ્યાલયના મકાનની શિલારોપણ વિધિ, ઔરંગાબાદ, (મરાઠાવાડ- મહારાષ્ટ્ર).

૧૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૧ : હિન્દુ કોડ બિલ પસાર ન થતાં નહેરુ મંત્રીમંડળમાંથી રાજીનામું આપ્યું. વિરોધ પક્ષના નેતા તરીકે લોકસભામાં આવકાર. પ્રજાસત્તાક ભારતની પ્રથમ સામાન્ય ચૂંટણી સમયે ડૉ. આંબેડકર પોતાના પક્ષનો પ્રચાર કરવા અમદાવાદ આવવાના હતા, પરંતુ નાદુરસ્ત તબિયતને કારણે આવી શક્યા નહીં, પરિણામે તેમનાં પત્ની ડૉ. સવિતા આંબેડકર તા. ૩૦-૧૨-૧૯૫૧ના દિવસે અમદાવાદ આવ્યા હતાં.

૫ જૂન, ૧૯૫૨ : અમેરિકાની કોલંબીયા યુનિવર્સિટીએ તેમના ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીના મહાન કાર્ય માટે સન્માન કરી ડૉ. ઓફ લોઝ (Doctor of laws)ની માનદ્ પદવી અર્પણ કરી સન્માન કર્યું. (૨ જૂન, વિમાન દ્વારા મુંબઈથી ન્યૂયોર્ક પહોંચ્યા હતા.)

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનચાત્રા

૧૨ જાન્યુઆરી ૧૯૫૩ : હૈદરાબાદની ઉસ્માનિયા યુનિવર્સિટીએ ડોક્ટર ઓફ લિટરેચર (Doctor of Literature) ડી.લીટ.ની માનદ્ પદવી અર્પણ કરી સન્માન કર્યું.

જૂન, ૧૯૫૩ : સિદ્ધાર્થ કોલેજ ઓફ કોમર્સ એન્ડ અર્થશાસ્ત્રનો પ્રારંભ.

જાન્યુઆરી, ૧૯૫૪ : પેરિયાર રામસ્વામી નાયકર સાથે બૌદ્ધધર્મ વિશે વિચાર વિનિમય, પેરિયારને બૌદ્ધધર્મ સ્વીકારવાની સલાહ.

૭ મે, ૧૯૫૪ : ભંડારા (વિદર્ભ) વિભાગની લોકસભાની પેટા ચૂંટણીમાં પુનઃ પરાજય.

૭/૧૨ મે, ૧૯૫૪ : રંગૂન (બર્મા) બુદ્ધજયંતી ઉત્સવમાં હાજરી (તે પૂર્વ પૂ. ભિક્ષુ આર્યવંશ મહાથેરોના હસ્તે પંચશીલ ત્રિશરણ ગ્રહણ), દિલ્હી,

૨૬ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૪ : તિબેટ બાબતે પુનઃ વિચારણા કરવા રજૂઆત-તિબેટની સ્વતંત્રતાની હિમાયત.

૩ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૪ : મારું વ્યક્તિગત તત્ત્વજ્ઞાન, વિષય પર મનનીય વાયુ પ્રવચન (આકાશવાણી, દિલ્હી).

૨૯ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૪ : હીરક મહોત્સવની ઉજવણી, એક લાખ ૧૮ હજાર રૂપિયાની થેલી અર્પણ, જેનો ઉપયોગ ઈમારત-હોલ બનાવવા કરાયો. મુખ્ય સંયોજક શાન્તારામ અન્નાજી ઉપાશામ-ગુરુજી જી. ટી. પરમાર.

નવેમ્બર, ૧૯૫૪ : પ્રબુદ્ધ ભારત મરાઠી સાપ્તાહિકનો પ્રારંભ, તંત્રી-યશવંતરાવ આંબેડકર (જનતા સાપ્તાહિકનું નવું નામ પ્રબુદ્ધ ભારત)

૨૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૫ : દેહુ રોડ (જિ. પૂના)માં આંબેડકરની બૌદ્ધ પ્રવૃત્તિના પ્રથમ બુદ્ધ વિહારનું ઉદ્ઘાટન (બર્માથી લાવેલી બુદ્ધ મૂર્તિનું પ્રસ્થાપન)

૨૩ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૫ : 'The Thought on Linguistic States' અને 'The Revolution and Counter Revolution' નામક બે ગ્રંથોનું લેખન પરિપૂર્ણ કર્યું.

૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૫ : ભારતીય બૌદ્ધ મહાસભાની સ્થાપના રજી. નં. F/982/Bombay/3227/55.

૧ મે, ૧૯૫૬ : લંડન બી.બી.સી.ના ઉપક્રમે મને બૌદ્ધ ધર્મ કેમ ગમે છે? તે વિષય પર વાયુ પ્રવચન.

૨૪ મે, ૧૯૫૬ : નહેરુ પાર્ક (મુંબઈ)ના બુદ્ધજયંતી ઉત્સવમાં પ્રમુખ અતિથિ તરીકે હાજરી તેમજ પોતે બૌદ્ધ ધર્મ સ્વીકારશે તેની અધિકૃત ઘોષણા. ડૉ. આંબેડકરની મુંબઈની આ અંતિમ સભા હતી.

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકર જીવનયાત્રા

જૂન ૧૯૫૬ : સિદ્ધાર્થ (લો) કોલેજનો પ્રારંભ, મુંબઈ.

૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૬ : પોતાની પરિકલ્પના પ્રમાણે સક્ષમ વિરોધ પક્ષની ભારતીય રિપબ્લિકન પક્ષની ઘોષણા.

૧૪/૧૫ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૬ : અશોક વિજયા દશમીએ વિશ્વનું વિરલ ધર્માન્તરણ, લાખો લોકો સાથે હિન્દુ ધર્મનો ત્યાગ કરી બૌદ્ધ ધર્મનો સ્વીકાર કર્યો. પંચશીલ, ત્રિશરણ, બાવીસ પ્રતિજ્ઞાનો સ્વીકાર.

૧૫/૨૦ નવેમ્બર, ૧૯૫૬ : ચતુર્થ વિશ્વ બૌદ્ધ પરિષદ, કાઠમંડુ (નેપાળ)માં હાજરી. બૌદ્ધ ધર્મનેતા તરીકે બહુમાન. બુદ્ધ અને કાર્લમાર્ક્સ વિષે પ્રવચન.

૨૩/૨૭ નવેમ્બર, ૧૯૫૬ : (લુમ્બિની બૌદ્ધગયા, સારનાથ (બનારસ) કુશીનગર ઈત્યાદિ બૌદ્ધતીર્થોની યાત્રા. બનારસ હિન્દુ યુનિવર્સિટીમાં 'બ્રહ્મ સત્ય, જગત મિથ્યા' વિષય ઉપર પ્રવચન. સારનાથમાં બુદ્ધપૂજા અને પ્રવચન - સન્માન.

૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૬ : જૈન પ્રતિનિધિ મંડળને મુલાકાત. રાત્રે પોતાના મહાન ગ્રંથ The Buddha and His Dhammaની પ્રસ્તાવના પૂર્ણ કરી.

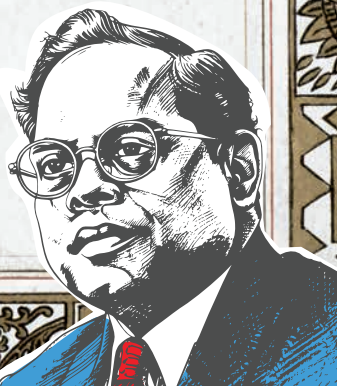
૬ ડિસેમ્બર, ૧૯૫૬ : દિલ્હી ખાતેના ૨૬, અલીપુર રોડ પરના નિવાસસ્થાને પ્રભાતે પરિનિર્વાણ. લોકસભા-રાજ્યસભા મુલાતવી રહી. તેમના પાર્થિવ દેહને દિલ્હીથી વિમાન દ્વારા મુંબઈ લાવવામાં આવ્યા.

ડિસેમ્બર, ૧૯૫૬ : મુંબઈ (દાદર)ના શિવાજી ચોપાટી જેને ડૉ. આંબેડકર ચૈત્યભૂમિ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ત્યાં બૌદ્ધવિધિ પ્રમાણે અંતિમસંસ્કાર પરિપૂર્ણ થયા.

૧૪ એપ્રિલ, ૧૯૮૦ થી : સમગ્ર વિશ્વમાં બોધિસત્ત્વ ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર શતાબ્દી ઉત્સવનો પ્રારંભ, લોકસભા (સંસદ) ગૃહમાં તેમના તૈલચિત્રની સ્થાપના તેમજ મરણોત્તર ભારત રત્નથી બહુમાન. ૧૯૮૦થી બૌદ્ધોને અનુસૂચિત જાતિ તરીકેની સવલતો આપવા સંવેધાનિક સુધારો.

“જો સમાજના વંચિત લોકોની મદદે શિક્ષણ
ઉપયોગી નથી થતું તો તેનો શું ઉપયોગ છે?”

ડૉ. બાબાસાહેબ
ભીમરાવ આંબેડકર

“
માનવ મનનું સંવર્ધન
એ મનુષ્ય જીવનનું
અંતિમ લક્ષ્ય હોવું જોઈએ.

”
ડૉ. બાબાસાહેબ
ભીમરાવ આંબેડકર

સંવિધાનના અમૃત મહોત્સવની ઉજવણીના ઉપલક્ષ્યમાં પ્રકાશિત

<https://gujaratinformation.gujarat.gov.in/Publication/25>

પ્રકાશક : માહિતી નિયામક, ગુજરાત રાજ્ય, ગાંધીનગર. ● પ્રોસેસિંગ અને મુદ્રણ: સરકારી ફોટો લીથો પ્રેસ, અમદાવાદ.

